

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ר"ח סיון

(חלק כח)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ראש חודש סיון

נפלא, כדברי חז"ל⁵ על הפסוק, "ויחן שם ישראל" – "כאיש אחד בלב אחד"⁶, היינו שעיינו שחנו "נגד ההר", התאחדו בני ישראל באחדות גמורה, "כאיש אחד בלב אחד".

אך לכאורה מצינו דבר פלא אודות ראש חודש סיון:

בגמרא⁷ מתוארות בפרטיות הפעולות שעשה משה רבינו כדי להכין את בני ישראל לקבלת התורה⁸ במשך הימים שמבואם להר סיני ועד יום מתן תורה: בב' סיון "אמר להו ואתם⁹ תהיו לי ממלכת כהנים"¹⁰, בג' סיון – מצות הגבלה, ד' סיון – הציווי על הפרישה, בה' סיון¹¹, "בנה מזבח והקריב עליו קרבן" ועד לאמירת נעשה ונשמע ע"י כל ישראל; משא"כ בראש חודש סיון – יום בואם להר סיני – מבואר שם¹²

א. על הפסוק "בחודש השלישי גו' ביום הזה באו מדבר סיני, ויחן שם ישראל נגד ההר"¹ – אמרו חז"ל², ש"ביום הזה" קאי על ראש חודש, והיינו שביאת בני ישראל להר³ סיני היתה ביום ראש חודש סיון (החודש השלישי).

עצם בואם של בני ישראל להר סיני, עוד בטרם קבלו שם את התורה, הוא מעלה נפלאה ביותר, וכמו שאנו אומרים בהגדה, "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו". וטעם הדבר⁴, כי עצם עמידת בני ישראל, "נגד ההר" פעלה בהם עילוי

(1) יתרו יט, א"ב.

(2) שבת פו, ב. מכילתא ופרש"י עה"פ.

(3) בבבאי יתרו שם, שבר"ח באו מדבר סיני, "וביום השני נעתקו וחנו כנגד ההר" (וראה רלב"ג שהובא לקמן הערה 18). אבל מפשטות ל' חז"ל (שהובא לקמן בפנים) דבר"ח, "לא אמר כו' משום חולשא דאורחא" מוכח לכאורה שלא הייתה העתקה ממקום למקום (אורחא) – ביום ב', שכבר היו לפני יום ב' נגד ההר (ולהעיר מר"ח שבת שם: ומפורש בתורה כו').

ולהעיר, שבבבאי שם מביא בהמשך פירושו (תוכן מחז"ל זה) ע"ד סדר ההכנה למ"ת, ומ"מ כ' (ביום ר"ח . . באו מדבר סיני למחרתו . . נעתקו משם וחנו נגד ההר וצונו הקב"ה כו') – וז"ל הביא דבר"ח, "לא אמר להו כו' משום חולשא דאורחא". ואולי לא גרס תיבות אלו בש"ס (ראה רש"י שבת שם: משום חולשא דאורחא גרסינן). ואכ"מ.

(4) ראה גם אלשיך יתרו שם (סד"ה והשיב). ועוד. – עוד פירושים במאמר זה ראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים במקומו.

(5) מכילתא ופרש"י עה"פ. תיב"ע עה"פ.

(6) ל' רש"י. ובמכילתא (ותיב"ע) שם בשינוי

ל' (נת' בלקו"ש חכ"א ע' 101 ואילך).

(7) שבת שם סע"ב ואילך (הן בדעת ר"י והן בדעת רבנן). הובא בשו"ע אדה"ז או"ח סו"ס תצד.

(8) בל' אדה"ז שם: התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה.

(9) יתרו שם, ו.

(10) ובשו"ע אדה"ז שם מוסיף, "וגו" – נת' בלקו"ש חכ"א ע' 20 ואילך (וראה הערה 30 שם).

(11) שבת פת, א. מכילתא (ורש"י) יתרו יט י"א. פרש"י עה"ת משפטים כד, ד. – הדיעות בחז"ל ומפרשים עד"ז נקבצו בתו"ש שם עה"פ ובמילואים לשם סכ"ז. וראה לקמן ע' 15 ואילך.

(12) בשו"ע אדה"ז שם לא הובא ענין זה (רק ש,מיד אחר ר"ח התחיל משה כו'). והטעם

תעכבו כלל במאמציו להשיג את הדבר; ובפרט כאשר הוא קרוב לקבלת הדבר שהשתוקק אליו – שאז בודאי אינו מרגיש את עייפות הגוף.

ואם כן תמוה: היתכן שבעמדם, נגד ההר, לאחר כל אותם שבועות וימים של געגועים לקבלת התורה¹⁶, עיכב משה רבינו¹⁷ את הכנת בני ישראל לקבלת התורה – ויתירה מזו (כדיוק לשון חז"ל), "לא אמר להם ולא מיד", היינו שלא אמר להם אף מלה אחת¹⁷ בכל הענין (של ההכנה לקבלת התורה) – וכל זאת משום, "חולשא דאורחא"!

וגם מצד בני ישראל קשה: איך יתכן שהסכימו, "לנוח" ולא תבעו ממשה שישמיע להם משהו (על כל פנים) בנוגע לקבלת התורה!

ובפרט, שלא היתה כאן, "טירחא דאורחא" גדולה עד כדי כך שתגרום לחלישות גדולה – שהרי: (א) מרפידים ועד הר סיני המרחק אינו גדול¹⁸. (ב)

ש"לא אמר להו ולא מידי משום חולשא דאורחא", היינו שביום זה היו בני ישראל היו בחלישות מחמת טורח¹³ הדרך, ולכן דחה משה¹⁴ את ההכנות למתן תורה עד ליום המחרת (ב' סיון).

ולכאורה אינו מובן כלל: ידועים דברי חז"ל¹⁵, שבצאת בני ממצרים היתה להם תשוקה עצומה לקבלת התורה, עד שספרו את הימים הנותרים עד מתן תורה. ומובן בפשטות, שככל שהתקרב יום קבלת התורה גדלה והתגברה השתוקקות זו. ועל אחת כמה וכמה שבואם אל הר סיני, המקום שבו תנתן התורה, בודאי ובודאי עורר בהם רגשי תשוקה וציפייה חזקים ביותר לקבלת התורה¹⁶.

וכנראה בחוש בטבע בני אדם, שכאשר אדם חש תשוקה וגעגועים עזים לדבר מסוים, אזי חולשת ועייפות הגוף אינה תופסת אצלו מקום ולא

בפשטות – כי אדה"ז מביא רק הנוגע לענינו שבש"ע, הטעם לאי אמירת תחנון בימים אלו. וראה לקו"ש שם ע' 19 הערה 15.

(13) ראה ר"ח שבת שם. ובמדרש לקח טוב (יתרו שם, י) "היו טרודים מן הדרך".

(14) כ"ה בר"ח שבת שם, דהקב"ה אמר למשה אתם ראיתם גוי בר"ח, ו"ההוא יומא לא אמר להו משה לישראל מידי משום חולשא דאורחא וטרחי". – ולפי פרש"י שם (סע"ב. וכ"כ בפירושו עה"ת יתרו ט, ג) דמשה עלה רק בהשכמה דיום שני, צריך לומר, שהקב"ה לא אמר למשה לעלות בר"ח (ולמסור מידי לבני") משום חולשא דאורחא (רא"ם יתרו שם. וראה בארוכה השקו"ט במפרשי רש"י שם. חזא"ג מהרש"א שם (פז), א ד"ה בתרי) ועוד. ואכ"מ. וראה לקמן הערה 17. (15) "הגדה" הובאה בר"ן סוף פסחים. ועוד (נסמן בלקו"ש חכ"ב ע' 114 הערה 2).

(16) ובפרט עפ"מ ש"באוה"ח יתרו יט, א. וראה רמב"ן שם.

(17) אבל ראה פרש"י שבת פז, א ד"ה לכדנתיא (רד"ה ששי) ובמהרש"א שם (וכ"ה בחידושי הר"ן שם בשם הרא"ה).

(18) ראה רמב"ן בשלח יז, ה. ראב"ע בפ"י הקצר שם (ושם, ט). אברבנאל שם (ובפ"י יתרו שם בסוף פירושו עה"פ ויסעו מרפידים גו").

אבל בראב"ע יתרו שם (סוף פסוק א) דמרפידים לה"ס, "ה" רב יותר ממרחק כל מסע" – הובא ברלב"ג שם, וממשיך: ועכ"ז הגיעו במדבר סיני ביום ההוא בעינו ולוה חנו שם במדבר שלא להטריחם יותר מן הראוי ואחר שכבר חנו שם זמן מה שבו לחנות נגד ההר. ואכ"מ.

(* ולהעיר שלחמ מ"ד (שבת פז, ריש ע"ב) לא באו למדבר סיני ביום שנסעו מרפידים (ראה רש"י שם ד"ה למסע) – היינו שנסעו בר"ח רק מקצת הדרך. וראה חזא"ג מהרש"א שבהערה 14.

במדות (שבלב – אהבה יראה כו'), בשכל (שבמוח – הבנתו בשכל וכו'), או באופנים ודרגות בעבודת השם – כל אלו נקראים „הליכה בדרך” ברוחניות.

ובענייננו: המסעות של בני ישראל ממצרים ועד הר סיני לא היו רק הליכה גשמית, אלא גם ובעיקר הליכה רוחנית, שינוי במצבם הרוחני של בני ישראל ועליה בעבודת השם – להיות קרובים וראויים יותר ויותר לקבלת התורה. וכדאיתא בספרים²⁵ שבהיותם במצרים היו בני ישראל שקועים במ"ט שערי טומאה, ובכל יום היתה (ספירה ו) עליה מ„שערים” אלו, עד שלאחר מ"ט עליות נתעלו לגמרי – להיות „ממלכת כהנים וגוי קדוש” במתן תורה.

כל אותם ה„מסעות” – עליות בעבודת השם – היו באופן מסודר, עליה מזדגא לדרגא; אבל במסע זה מרפידים להר סיני היתה העליה באופן של שינוי עיקרי²⁶ – בני ישראל עברו „מרחק” גדול (ברוחניות) והתעלו באין ערוך להליכות והעליות של הימים הקודמים – ומוכן, שהדבר היה כרוך ב„טירחא” ויגיעה גדולה (בעבודת השם).

ג. את יחודו של מסע זה האחרון ביטאו חז"ל במאמרם הנ"ל (על הפסוק „ויחן שם ישראל”) – „כאיש אחד בלב אחד אבל שאר כל החניות בתרעומות

עצם ההליכה לא היתה כרוכה בטירחא יתירה, כיון שענו הכבוד הלך לפנייהם ו„כל הנמוך מגביהו וכל הגבוה משפילו”¹⁹, כך שבני ישראל הלכו בדרך מישור. (ג) ראש חודש סיון היה ביום ראשון (או ביום ב' ²⁰), בסמיכות למנוחה של ימיה²¹ שבשבת²².

ואם כן הרי תמוה ביותר: מדוע היתה אצל בני ישראל חלישות כה גדולה, עד שלא היו מסוגלים לשמוע אפילו מלה אחת („ולא מידי”) בנוגע לקבלת התורה?

ב. ויש לומר הביאור בזה:

בדברי חז"ל „חולשא דאורחא” אין הכוונה (כל כך) לחלישות הגוף ע"י ההליכה הגשמית בדרך, אלא (בעיקר) לחלישות הרוחנית מצד ההליכה הרוחנית ב„דרך” שעברו אז בני ישראל.

כשם שישנה הליכה גשמית בדרך ממקום גשמי למקום גשמי, כך ישנו ענין של הליכה רוחנית ב„דרך” הרוחנית²³ – כשאדם הולך ממצב (מקום)²⁴ אחד ברוחניות למצב (מקום) אחר ברוחניות – בעליה או בירידה, או בשינוי לענין אחר; בין אם מדובר

(19) מכילתא בשלח יג, כא. ספרי ורש"י בהעלותך י, לד.

(20) לדעת רבנן (שבת שם רע"א).

(21) למ"ד (שבת שם ריש ע"ב) דבמרה „אתחומין נמי איפקוד”.

(22) שכבר נצטוו עלי' לפני זה במרה (שבת שם. סנהדרין נו, ב. מכילתא ורש"י בשלח טו, כה. רש"י משפטים כד, ג), ואתחנן (ה, יב). ועוד.

(23) להעיר מביאורה"ז לאדהאמ"צ ולהצ"צ (כרך ב) ר"פ וישלח.

(24) מו"נ ח"א פ"ח. וראה הל' יסוה"ת פ"ב ה"ו. הצ"צ בלקוטי פ"י על המו"נ מע' מקום (בסו"ס החקירה ע' 148 ואילך).

(25) זהר חדש ר"פ יתרו. וראה זח"ג צז, א"ב. לקו"ת פרשתנו יז, ג. ובכ"מ.

(26) ולהעיר ממחז"ל (מכילתא בשלח יז, ח. בכורות ה, ב) דרפידים היינו „שרפו ישראל ידיהם ונד"ת” – ומשם נסעו לה"ס, מקום קבלת התורה.

ומובן, שטירחא גדולה כזו, השתדלות ויגיעה רוחנית להגיע לאחדות באופן זה (שהוא „מהלך גדול” ברוחניות, לבטל כל תנועה של מחלוקת, גם מחלוקת לשם שמים, ואפילו בלבו בלבד) היתה מוכרחת לפעול על בני ישראל חולשה ותשות-כח גדולה – ולכן „לא אמר להו ולא מידי”.

ד. וי"ל בעומק יותר:

„חולשא דאורחא” אינו רק ענין של חסרון (שמצד חלישותם של בני ישראל לא היו יכולים להתעסק בהכנות לקבלת התורה), אלא אדרבה: „חולשא דאורחא” בענינו זה הוא מעלה ועליה במצבם של ישראל, וי"ל בדרך אפשר שהוא נעלה יותר אפילו מעניני ההכנה של הימים שלאחרי זה.

ובהקדים: אין לשער את גודל ריחוק הערך שבין משה רבינו לפשוט שבפשוטים שבישראל – ואילו כאן נאמר „ויחן שם ישראל”, היינו שכל בני ישראל (ממשה רבינו ועד הפשוט שבפשוטים), נתאחדו באחדות גמורה (בלב אחד), ופשיטא שלא באופן של מצות אנשים מלומדה ח"ו³³, כי אם באחדות אמיתית.

ועפ"ז מובן, שיש אצל בני ישראל נקודה שבלב שבה משתווים („כאיש אחד בלב אחד”) הגדול שבגדולים והפשוט שבפשוטים. וזו היתה מהות החידוש של „ויחן שם ישראל נגד ההר”: בעמדם „נגד ההר” לקבל „תורה

ובמחלוקת”²⁷: ב„שאר כל החניות” היו תרעומות ומחלוקות, ודוקא בחניה נגד ההר עמדו בני ישראל באחדות גמורה, „כאיש אחד בלב אחד”.

וי"ל: פירוש „שאר כל החניות בתרעומות ובמחלוקת” אינו במובן הפשוט ח"ו, שבכל החניות היו ביניהם מחלוקות בענינים גשמיים וכיוצא בזה, אלא הכוונה היא למחלוקת לשם שמים שהיתה ביניהם²⁸, כי מצד הטבע שהטיב הקב"ה בבני אדם „אין דעותיהן שוות”²⁹, ויתירה מזו – בתורה עצמה ישנן דעות חלוקות (ויתר על כן: „לא”³⁰ ניתנו דברי תורה חתוכין אלא כל דבר כו' מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא) – ואלו ואלו דברי אלקים חיים³¹. ועפ"ז מובן, שגם מצד הטבע דקדושה וסדר הענינים ברוחניות „שאר כל החניות” היו במחלוקת לשם שמים.

אמנם, בעמדם „נגד ההר” נפעל חידוש עיקרי (היפך הטבע), שנתבטלו כל חילוקי הדעות ונתאחדו כולם „כאיש אחד (ויותר מזה) בלב אחד”: לא רק „כאיש אחד”, היינו שהאחדות היא בכך שלעיני בשר נראים כולם „כאיש אחד” בנוגע לעשייה וכו' (כשכל בני ישראל מסכימים ומחליטים בהחלטה אחת בנוגע לעשייה וכו' בפועל³²), כי אם גם „בלב אחד” – אחדות גמורה גם בלב (רגש) האדם.

(27) ל' רש"י. ובמכילתא שם בשינוי ל' (נת' בלקו"ש חכ"א ע' 101 ואילך, ע' 108 ואילך).

(28) ראה בארוכה לקו"ש שם ע' 109 ואילך.

(29) ראה ברכות נח, א. סנהדרין לח, א. ועוד.

(30) מדרש תהלים יב, ז. וראה ירושלמי סנהדרין פ"ד ה"ב.

(31) עירובין יג, ב. וש"נ.

(32) ראה בארוכה לקו"ש שם ע' 102 ואילך.

(33) להעיר ממכילתא יתרו יט, ח: לא ענו כו' אלא הושו כולם לב אחד.

תורה נתן הקב"ה את התורה לפי אופן וכת הנתינה שלו. במתן תורה כתיב³⁸ „וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמר“, לאמר את אשר „וידבר אלוקים“³⁹ (ועד"ז אחר כך: משה רבינו למד בהר את כל התורה כולה מפי הגבורה ונתנה כו').

ולא היה זה אירוע חד-פעמי, אלא שאז, בנתינת התורה, נתן ו„הכניס“ הקב"ה, כביכול, את עצמו בתורה (כפירוש הידוע במאמר חז"ל⁴⁰ „אנא נפשי כתבית יהבית“), עד שבעת שיהודי לומד תורה, באיזה ובכל זמן שיהיה – עליו להקדים את האמירה והברכה „נתן לנו את תורתו“, „אותי⁴¹ אתם לוקחים“.

12 וזהו החידוש של „אתה נגלית כו“ שבמתן תורה – לא זו בלבד שהיתה הוספה ועליה לגבי הלימוד שלפני מתן תורה, אלא נפעל חידוש שלא בערך כלל: לפני מתן תורה, כשלימוד התורה

מסיני³⁴, נתגלתה אצלם הנקודה שבלב שבה משתווים כולם כאחד, ובזה³⁵ הוא עיקר תוכן ההכנה לקבלת התורה.

ה. ההסברה בזה:

כבר נתבאר בעבר כמה פעמים בענין החידוש של (ובעת) מתן תורה – דלכאורה: הלא לימוד התורה היה גם בדורות שקדמו למתן תורה, ולדוגמא: ישיבת שם ועבר, האבות שלמדו כל התורה כולה עד שלא ניתנה, ועד"ז בניהם אחריהם (לפני מתן תורה), עד שאמרו שלא פסקה ישיבה³⁶ מאבותינו במצרים³⁷; ואם כן מה היה החידוש במתן תורה? –

ונתבאר שנקודת החידוש היא – שאז היה מתן תורה, „נתן לנו את תורתו“, שהתורה ניתנה ע"י נותן התורה. לפני מתן תורה היתה התפיסה בתורה לפי כחו הפרטי (השכל והביטול) של כל אחד, ובשעת מתן

(38) כתחילת עשה"ד (יתרו כ, א).

(39) להעיר מענין שכינה מדברת מתוך גרונו*. וראה לקו"ת ד"ה וידבר אלוקים (במדבר טו, ג. שה"ש כה, ג). לקו"ת שה"ש מב, סע"א. תו"א ד"ה בחודש השלישי (סו, ב). ולהעיר מפי התחלת התפלה (ברכות ד, ב, ט, ב) שכא"א אומר ופי (רק) יגיד (ימשך) בדיבורו) תהלתך (לקו"ת שה"ש מא, א. שה"מ תרכ"ז ע' תמג. ועוד).

(40) שבת קה, א (בגירסת הע"י). לקו"ת שלח מח, סע"ד ואילך. אוה"ת יתרו ע' תתקא ואילך. ועוד.

(41) ל' התנחומא אמור יז. וראה שמו"ר פל"ג, א. שם, ו. ועוד. – וראה תניא פמ"ז.

(34) אשר בשעת מ"ת, שאז „וידבר אלוקים את כל הדברים... לאמר“ (אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש – ראה לקמן סעיף ה) קבלו זה כל בנ"י ועד שפרחה נשמתם על כל דיבור כו' (שבת פח, ב. – בשבת שם „יצתה“, אבל בתניא (רפ"ד. פל"ו) ובכ"מ הובא „פרחה“. וראה שמו"ר פכ"ט, ד. שהש"ר פ"ה, טז (ג)).

(35) ולהעיר ממחזיל שעי' השלום והאחדות ד, ויחון שם ישראל" נעשו ישראל מוכנים לתורה (ראה ויק"ר פ"ט, ט. דא"ז פרק השלום. וראה גם תנחומא (באבער) יתרו ט).

(36) וי"ל דרומז לאופן דלא פסיק פומי מגירסא (שבת ל, ריש ע"ב. ב"מ פו, א), דרגא נעלית ב, תורתו אומנתו" סתם (עלי' אמרו ולא מודה ר"ש שמפסיקין לעשות סוכה כו' (ירושלמי ברכות פ"א ה"ב. שבת פ"א ה"ב)).

(37) יומא כח, ב (בגירסת הע"י. וכ"ה ביל"ש ח"ש רמז קד. וראה דק"ס יומא שם).

(* מחזיל הובא בכ"מ (אור"ת לה"מ בחזקתיו מז, טע"ג. תניא פל"ד. אגה"ק סכ"ה (קלט, ריש ע"ב). ועוד). וראה לקו"ת ואתחנן ג, ד ובהנשמן במ"מ שם (הוצאת קה"ת תשד"מ ושל"אח"ז).

למדן גדול בעל השגה והבנה עמוקה ביותר בתורה המחדש בה חידושים אמיתיים.

העילוי של „אותי אתם לוקחים“ (אינו מושג ע"י כוחותיו האישיים, אלא) בא מלמעלה, כי „נתן לנו את תורתו“.

וענין זה קשור ללב של בני ישראל, כי ב(פנימיות ונקודת ה)לב של יהודי מאירה היחידה שבנפש⁴⁶, שהיא למעלה לגמרי מהשגתו ולמעלה מטעם ודעת (שכן בנקודה זו נמצאת האמונה של כל אחד מישראל בה, למעלה מטעם ודעת)⁴⁷.

וזהו פירוש „ויהן שם ישראל – כאיש אחד בלב אחד“: כשחנו „נגד ההר“, במקום המיועד למעמד הר סיני, מתן תורה, עורר הדבר אצלם את התגלות פנימיות ונקודת הלב, שהיא בכל בני ישראל בשוה – וע"י גילוי הנקודה שבלב נעשו „כלי“ לאלקות שבתורה, אל „ידבר אלוקים (באופן של) לאמר“.

ז. אמנם, ההכנה של „ויהן שם ישראל .. בלב אחד“ היא רק הדרגה הראשונה בהכנה למתן תורה. ע"י המעלה הנפלאה של הביטול והאחדות נעשה האדם „כלי“ לתורה, אולם תכלית התורה היא שילמדוה, בהכנה והשגה – ובהתאם לזה נדרש סדר שלם של הכנות לקראת מתן תורה.

הכוונה של מתן תורה היא, שהאדם יתאחד עם התורה, עד שתהפוך לעצם חיותו ומציאותו. ולכן בהכרח שהתורה

היה מצד כחו של האדם, כח השכל וכו', מובן שהלומד תפס מן התורה רק עד כמה שהיה בכחו להשיג מחכמתו של הקב"ה; משא"כ לאחרית מתן תורה לימוד התורה הוא באופן שהלומד מתקשר עי"ז עם נותן התורה עצמו, שנתן והכניס את עצמו בתורתו.

ו. וזהו הקשר לענין „ויהן שם ישראל – כאיש אחד בלב אחד“:

החילוקים בלימוד התורה שבין בני ישראל (עד לחילוק הכי גדול שבין משה רבינו לפשוט שבפשוטים) הם בנוגע להשגת התורה, שליהודי פלוני, מצד כחות נפשו, יש הבנה גדולה ונעלית יותר בתורה מאשר לרעהו, עד לחילוק שבאין ערוך.

אבל עצם הדבר שיהודי מתקשר ומתאחד ע"י לימוד התורה, ונעשה „כולא חד“, עם נותן התורה – הרי זה בגדול שבגדולים ובקטן שבקטנים. וכשאמרו „אותי“⁴² אתם לוקחים – הרי אצל איש פשוט שלומד „מקרא“⁴³ (אשר אפילו כשאינו מבין מה שלומד חייב להקדים „ונתן לנו את תורתו“⁴⁴, כנ"ל) זהו אותו „אותי“⁴⁵ שישנו אצל

(42) ע"ד „כולם ידעו אותי“ (ירמ' לא, לג). וראה לקמן הערה 45.

(43) עיין בארוכה ד"ה ויגדלו תרע"ה (בהמשך תער"ב ח"ב).

(44) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב סי"ב. וש"נ.

(45) והחילוקים שבבני (עד להחילוק שבין משה רבינו והפשוט שבפשוטים) הוא רק בהגילוי ד, „אותי אתם לוקחים“, ועד כמה הוא מתייחד עם האדם. – ולהעיר מתניא ספ"ד: שאין הפרש כו'. ולעת"ל יתגלה „האותי“ בכא"א באופן של ידעו – ולכן „לא ילמדו עוד איש את רעהו (בהנוגע ל„אותי“ –) .. למקטנם ועד גדולם“ (ירמ' שם).

(46) ראה לקו"ש שם ע' 106. וש"נ.

(47) ראה תניא פי"ח יט.

„ואתם תהיו לי ממלכת כהנים“, מצות הגבלה ופרישה כו' כדי לקדש את בני ישראל וכו' – ובהכנות אלו ישנם חילוקים בין בני ישראל⁵³, איש איש לפי מדרגתו בעבודת השם [עד שמצינו בקבלת התורה עצמה חילוקים בין בני ישראל: משה⁵⁴ מחיצה לעצמו וכו' – אבל אצל כולם⁵⁵, „פרחה נשמתו“⁵⁶ ו„על כל דבור ודבור“⁵⁷].

וזה פירוש דברי הגמרא „לא אמר להו ולא מידי משום חולשא דאורחא“:

(53) ולהעיר ממכילתא עה"פ „ויענו כל העם יחדיו גר“ (הובא בהערה 33): הושו כולם לב אחד, דמשמע קצת שבנתיים לא היו „יחדיו“. וראה גם פדר"א פמ"א.

(54) מכילתא ורש"י יתרו יט, כד.

(55) ומ"ש בזה בחדא"ג שבת (פח, ב) לפענ"ד צע"ג.

(56) וגם במשה (שהרי בודאי גם אצל משה ה"י הגילוי ד"טל תחי" – שבת שם).

בתניא רפל"ד מבאר ד„מדרגת משה רבינו ע"ה היא העולה על כולנה שאמרו עליו שכינה מדברת מתוך גרונו של משה ומעין זה זכו ישראל במעמד הר סיני רק שלא יכלו לסבול כמאמר רז"ל שעל כל דיבור פרחה נשמתו כו". ומזה משמע לכאורה, שאצל משה לא הוצרך להיות „פרחה נשמתו“ (כמו שלא פרחה נשמתו כששכינה מדברת מתוך גרונו). וכן מפורש בלקו"ת במדבר (יד, א) ע"פ ויק' ר בתחלתו. וראה גם המשך תע"ב ח"ב ע' התקלא.

אבל עכצ"ל דהגילוי דמ"ת, „פנים בפנים“, הוא למעלה מהגילוי ד„שכינה“ מדברת כו", ובשביל גילוי זה ** י"ל שגם אצל משה פרחה נשמתו (מכיון שצע"ג לומר שאצל משה רבינו ה"י חסר העילוי דטל תחי, כנ"ל). ועצ"ע. ואכ"מ. (57) נסמך לעיל הערה 34.

(*) כפשוט גודל החילוק דשכינה ופ"ב 9.

(**) וגם בלקו"ת שם מדובר (רק) בגילוי אוא"ס שבחכמה (ע"ש), ולא הגילוי ד„פנים בפנים“, פנימיות ועצמות אוא"ס ב"ה.

תתפס (גם) ע"י לימוד, השגה והבנת השכל. כאשר אדם מבין ענין בשכלו, נתפס המושכל בשכלו עד שנעשה (חלק מ)מציאותו (ע"ד המזון דלחם, הנעשה דם ובשר כבשרו), ובלשון התניא⁴⁸ – נעשה „יחוד נפלא“ בין ה„משכיל“ וה„מושכל“.

ונמצא, שע"י השגת התורה „דבר הוי“ (שלמעלה מהעולם לגמרי) נתפס בתוך נפשו של יהודי, עד שמתאחד ומתייחד עמו⁴⁹.

ואלו היו שני סוגי ההכנה של בני ישראל לקבלת התורה:

ההכנה הראשונה למתן תורה היתה⁵⁰, כנ"ל – „ויחן שם ישראל, כאיש אחד בלב אחד“: תכלית הביטול⁵¹, שפעל שבני ישראל היו „כאיש אחד בלב אחד“ – ההכנה הכללית של כלל ישראל כאחד.

אמנם, מיום שני בסיון „התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה“⁵², והכוונה בזה היא לעניני ההכנה הפועלים שמציאות האדם (לא רק מצד היחידה שבפנימיות הלב) תהיה כלי קיבול מתאים וראוי לקבלת התורה:

(48) שם פ"ה. ע"ש באורך.

(49) ראה תניא שם: ה"ז משיג ותופס... רצונו וחכמתו של הקב"ה דלית מחשבה תפיסא ב' כו". (50) ולהעיר מתו"א יתרו (סז, ג) דבר"ח סיון „נעשו אז ישראל מוכנים ועומדים לקבל בחי בטול זה“. ע"ש (ושם קט, ג).

(51) וכן בלימוד התורה לאחר מ"ת צ"ל „ברכו בתורה תחלה“ (נדרים פא, א. ב"מ פה, ריש ע"ב), שענינו – הביטול לנותן התורה, ובלשון הב"ח (לטאו"ח ר"ס מז), „שתתעצם נשמתו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה“ (ע"ש באורך).

(52) ל' אדה"ז בשו"ע או"ח שם.

ולאחרי שהגיעו לביטול זה (שמצדו כל ישראל הם „כאיש אחד בלב אחד“) – נדרש מכל ישראל להתנתק מביטול עצום זה ולעסוק בשאר עניני ההכנה, כי דוקא עי"ז מתמלאת תכלית התורה – „יחוד נפלא“ יחד עם – אותי, „אותי אתם לוקחים“.

(משחת ש"פ במדבר תשמ"ג)

„אורחא“ זו – ההליכה הרוחנית אל מצב של איחוד כל בני ישראל (ממשה רבינו ועד הפשוט שבפשוטים שבישראל) גרמה „חולשא“ (למעל-יותא), חלישות וביטול בבני ישראל. ובהתאם לזה – „לא אמר להו ולא מיד“: הכנה זו אינה ענין של אמירה, כי אם ענין של „לא אמר“ – שתיקה וביטול.

